

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ Δ΄ ΤΑΞΗΣ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΔΕΥΤΕΡΑ 23 ΙΟΥΝΙΟΥ 2014 - ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ

ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΠΕΝΤΕ (5)

ΚΕΙΜΕΝΟ

Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης

ΟΝΕΙΡΟ ΣΤΟ ΚΥΜΑ

(απόσπασμα)

Δέν ἤξεύρω ἄν ἡ κόρη λουομένη εἰς τὴν θάλασσαν ἤκουσε τὴν φωνὴν τῆς γίδας μου. Ἀλλὰ καὶ ἄν τὴν εἶχεν ἀκούσει, τί τό παράδοξον; Ποῖος φόβος ἦτον; Τό ν' ακούη τις φωνὴν ζῶου ἐκεῖ πού κολυμβᾷ, ἀφοῦ δέν ἀπέχει εἰμὴ ὀλίγας ὀργυιάς ἀπὸ τὴν ξηράν, δέν εἶναι τίποτε ἔκτακτον.

Ἄλλ' ὅμως, ἡ στιγμή ἐκείνη, πού εἶχα πατήσει εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ βράχου, ἤρκεσεν. Ἡ νεαρά κόρη, εἴτε ἤκουσεν εἴτε ὄχι τὴν φωνὴν τῆς κατσίκας —μᾶλλον φαίνεται ὅτι τὴν ἤκουσε, διότι ἔστρεψε τὴν κεφαλὴν πρὸς τό μέρος τῆς ξηρᾶς... —εἶδε τόν μαῦρον ἴσκιον μου, τόν διακαμόν¹ μου, ἐπάνω εἰς τόν βράχον, ἀνάμεσα εἰς τοὺς θάμνους, καὶ ἀφῆκε μισοπνιγμένην κραυγὴν φόβου...

Τότε μέ κατέλαβε τρόμος, συγκίνησις, λύπη ἀπερίγραπτος. Τά γόνατά μου ἐκάμφθησαν. Ἐξαλλος ἐκ τρόμου, ἠδυνήθην ν' ἀρθρώσω φωνὴν, κ' ἔκραξα:

—Μὴ φοβᾶσαι!...δέν εἶναι τίποτε...δέν σοῦ θέλω κακόν!

Καὶ ἔσκεπτόμην λίαν τεταραγμένος ἄν ἔπρεπε νά ριφθῶ εἰς τὴν θάλασσαν, μᾶλλον, διὰ νά ἔλθω εἰς βοήθειαν τῆς κόρης, ἢ νά τρέξω καὶ νά φύγω... Ἦρκει ἡ φωνή μου νά τῆς ἔδιδε μεγαλύτερον θάρρος ἢ ὅσον ἡ παραμονή μου καὶ τό τρέξιμόν μου εἰς βοήθειαν.

Συγχρόνως τότε, κατὰ συγκυρίαν ὄχι παράδοξον, καθότι ὅλοι οἱ αἰγιαλοὶ καὶ αἱ θάλασσαι ἐκεῖναι ἐσυχνάζοντο ἀπὸ τοὺς ἀλιεῖς, μία βάρκα ἐφάνη νά προβάλλη ἀντικρῦ, πρὸς τό ἀνατολικομεσημβρινόν μέρος, ἀπὸ τόν πέρα κάβον, τόν σχηματίζοντα τό δεξιόν οἶονεὶ κέρας² τοῦ κολπίσκου. Ἐφάνη πλέουσα ἀργά, ἐρχομένη πρὸς τά ἐδῶ, μέ τὰς κώπας πλήν ἡ ἐμφάνισίς της, ἀντὶ νά δώσῃ θάρρος εἰς τὴν κόρην, ἐπέτεινε τόν τρόμον της.

Ἀφῆκε δευτέραν κραυγὴν μεγαλυτέρας αγωνίας. Ἐν ἀκαρεῖ³ τὴν εἶδα νά γίνεται ἄφαντη εἰς τό κύμα.

Δέν ἔπρεπε τότε νά διστάσω. Ἡ βάρκα ἐκείνη ἀπεῖχεν ὑπὲρ τὰς εἴκοσιν ὀργυιάς, ἀπὸ τό μέρος ὅπου ἠγωνία ἡ κόρη, ἐγὼ ἀπεῖχα μόνον πέντε ἢ ἕξ ὀργυιάς. Πάραυτα, ὅπως ἤμην, ἐρρίφθην εἰς τὴν θάλασσαν, πηδήσας μέ τὴν κεφαλὴν κάτω, ἀπὸ τό ὕψος τοῦ βράχου.

¹ τον διακαμόν τον ἴσκιον, τη σιλουέτα, το περίγραμμα της φευγαλέας μορφῆς.

² κέρας· προεξοχή, βραχίονας, πλευρό.

³ Ἐν ἀκαρεῖ· ἀκαριαία, μονομιάς.

ΑΡΧΗ 2ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ – Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΚΑΙ Δ΄ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ

Τό βύθος τοῦ νεροῦ ἦτον ὑπέρ τά δύο ἀναστήματα. Ἔφθασα σχεδόν εἰς τόν πυθμένα, ὁ ὁποῖος ἦτο ἀμμόστρωτος, ἐλεύθερος βράχων καί πετρῶν, καί δέν ἦτο φόβος νά κτυπήσω. Πάραυτα ἀνέδυν καί ἀνῆλθον εἰς τόν ἀφρόν τοῦ κύματος.

Ἀπείχον τώρα ὀλιγότερον ἢ πέντε ὀργυιάς ἀπό τό μέρος τοῦ πόντου, ὅπου ἐσχηματίζοντο δῖναι καί κύκλοι συστρεφόμενοι εἰς τόν ἀφρόν τῆς θαλάσσης, οἱ ὁποῖοι θά ἦσαν ὡς μνήμα ὑγρόν καί ἀκαριαῖον διά τήν ἀτυχή παιδίσκην· τά μόνα ἴχνη τά ὁποῖα ἀφήνει ποτέ εἰς τήν θάλασσαν ἀγωνιῶν ἀνθρώπινον πλάσμα!... Μέ τρία στιβαρά πηδήματα καί πλευσίματα, ἐντός ὀλίγων στιγμῶν, ἔφθασα πλησίον της...

Εἶδα τό εὐμορφον σῶμα νά παραδέρνη κάτω, πλησιέστερον εἰς τόν βυθόν τοῦ πόντου ἢ εἰς τόν ἀφρόν τοῦ κύματος, ἐγγύτερον τοῦ θανάτου ἢ τῆς ζωῆς· ἐβυθίσθην, ἦρπασα τήν κόρην εἰς τάς ἀγκάλας μου, καί ἀνῆλθον.

Καθώς τήν εἶχα περιβάλει μέ τόν ἀριστερόν βραχίονα, μοῦ ἐφάνη ὅτι ἠσθάνθην ἀσθενῆ τήν χλιαράν πνοήν της εἰς τήν παρεϊάν⁴ μου. Εἶχα φθάσει ἐγκαίρως, δόξα τῷ Θεῷ!.. Ἐντούτοις δέν παρείχε σημεῖα ζωῆς ὀλοφάνερα... Τήν ἐτίναξα μέ σφοδρόν κίνημα, αὐθορμήτως, διά νά δυνηθῆ ν' ἀναπνεύσῃ, τήν ἔκαμα νά στηριχθῆ ἐπί τῆς πλάτης μου, καί ἔπλευσα, μέ τήν χεῖρα τήν δεξιάν καί μέ τούς πόδας, ἔπλευσα ἰσχυρῶς πρὸς τήν ξηράν. Αἱ δυνάμεις μου ἐπολλαπλασιαζόντο θαυμασίως.

ἠσθάνθην ὅτι προσεκολλᾶτο τό πλάσμα ἐπάνω μου· ἤθελε τήν ζωήν της· ὦ! ἄς ἔζη, καί ἄς ἦτον εὐτυχής. Κανείς ἰδιοτελής λογισμός δέν ὑπῆρχε τήν στιγμὴν ἐκείνην εἰς τό πνεῦμά μου. Ἡ καρδία μου ἦτο πλήρης αὐτοθυσίας καί ἀφιλοκερδείας. Ποτέ δέν θά ἐζήτουν ἀμοιβήν!

Ἐπί πόσον ἀκόμη θά τό ἐνθυμοῦμαι ἐκεῖνο τό ἀβρόν, τό ἀπαλόν σῶμα τῆς ἀγνῆς κόρης, τό ὁποῖον ἠσθάνθην ποτέ⁵ ἐπάνω μου ἐπ' ὀλίγα λεπτά τῆς ἄλλως ἀνωφελοῦς ζωῆς μου! Ἦτον ὄνειρον, πλάνη, γοητεία.⁶ Καί ὁπόσον διέφερεν ἀπό ὅλας τάς ἰδιοτελεῖς περιπτύξεις, ἀπό ὅλας τάς λυκοφιλίας καί τούς κυνέρωτας⁷ τοῦ κόσμου ἢ ἐκλεκτή, ἢ αἰθέριος ἐκείνη ἐπαφή! Δέν ἦτο βᾶρος ἐκεῖνο, τό φορτίον τό εὐάγκαλον,⁸ ἀλλ' ἦτο ἀνακούφισις καί ἀναψυχή. Ποτέ δέν ἠσθάνθην τόν ἑαυτόν μου ἐλαφρότερον ἢ ἐφ' ὅσον ἐβάσταζον τό βᾶρος ἐκεῖνο... Ἦμην ὁ ἄνθρωπος, ὅστις κατώρθωσε νά συλλάβῃ μέ τάς χεῖράς του πρὸς στιγμὴν ἓν ὄνειρον, τό ἴδιον ὄνειρόν του...

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

A1. Το «Όνειρο στο κύμα» έχει γραφτεί κάτω από την επίδραση κυρίως του ρομαντισμού. Τρία χαρακτηριστικά γνωρίσματα του ρεύματος αυτού είναι **ο «προέχων ρόλος» της φύσης, ο ανέφικτος έρωτας και το μαγικό-ονειρικό στοιχείο.** Για το καθένα από τα παραπάνω γνωρίσματα να γράψετε ένα αντίστοιχο παράδειγμα από το κείμενο που σας δόθηκε.

Μονάδες 15

⁴ παρεϊάν· μάγουλο.

⁵ ποτέ· κάποτε.

⁶ πλάνη· ψευδαίσθηση (με θετική σημασία)· γοητεία· μαγεία.

⁷ τας λυκοφιλίας· ψεύτικες και ύπουλες σχέσεις που υποδύονται τις φιλικές· τους κυνέρωτας· αγοραίους έρωτες.

⁸ ευάγκαλον· εύκολα μεταφερόμενο στην αγκαλιά· ευχάριστο στο αγκαλιασμό του.

- B1.** Σύμφωνα με την Ελ. Πολίτου – Μαρμαρινού: «[...] η αντίθεση ανάμεσα στο θλιβερό παρόν του ήρωα-αφηγητή και το ευτυχισμένο—παιδικό ή νεανικό—παρελθόν του, αποτέλεσμα της φθαρτικής επίδρασης του χρόνου, συμβολοποιείται σε προσωπικό επίπεδο [...] με το “Όνειρο στο κύμα” από το οποίο τώρα δεν μένει παρά η ονειρώδης ανάμνησις της λουομένης κόρης». Να επιβεβαιώσετε την παραπάνω άποψη εντοπίζοντας (μονάδες 5) και σχολιάζοντας (μονάδες 15) σχετικά στοιχεία στην τελευταία παράγραφο («**Έπί πόσον ακόμη... τό ίδιον όνειρόν του...**») του κειμένου που σας δόθηκε.

Μονάδες 20

- B2.** α) Στο κείμενο που σας δόθηκε να εντοπίσετε δύο τριμερή ασύνδετα σχήματα (μονάδες 4) και να σχολιάσετε τη λειτουργία τους. (μονάδες 6)
- β) Στο συγκεκριμένο απόσπασμα χρησιμοποιείται ως αφηγηματική τεχνική το «δραματικό απρόοπτο» με την εμφάνιση της βάρκας. Πώς επιδρά αυτό στην εξέλιξη της ιστορίας; (μονάδες 10)

Μονάδες 20

- Γ1.** Να σχολιάσετε σε ένα κείμενο 130-150 λέξεων το απόσπασμα: «**Ήσθάνθην ότι προσεκολλᾶτο τό πλάσμα ἐπάνω μου· ἤθελε τήν ζωήν της· ὦ! ἄς ἔζη, καί ἄς ἦτον εὐτυχής. Κανείς ἰδιοτελής λογισμός δέν ὑπῆρχε τήν στιγμήν ἐκείνην εἰς τό πνεῦμά μου. Ἡ καρδιά μου ἦτο πλήρης αὐτοθυσίας καί ἀφιλοκερδείας.**».

Μονάδες 25

- Δ1.** Να συγκρίνετε, ως προς το περιεχόμενο, το απόσπασμα που σας δόθηκε από το «**ΟΝΕΙΡΟ ΣΤΟ ΚΥΜΑ**» του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη με το παρακάτω απόσπασμα από το έργο του Γιάννη Θ. Οικονομίδη «**Οι Νεράιδες του Κισμέτ**», αναφέροντας (μονάδες 5) και σχολιάζοντας (μονάδες 15) δύο ομοιότητες και τρεις διαφορές.

Μονάδες 20

ΓΙΑΝΝΗΣ Θ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ

Οι Νεράιδες του Κισμέτ

(απόσπασμα)

Τη στιγμή που ο μικρός Κυριακούλης πατούσε την πρώτη εσοχή του βράχου με την απότομη κατωφέρεια ως τον κολπίσκο, όπου, σύμφωνα με τα λεγόμενα του παππού του, βρισκόταν η περιβόητη υποθαλάσσια σπηλιά με τις νεράιδες, η θεία Παγώνα έβγαλε το φουστάνι της και απόμεινε με το μεσοφόρι [...]. Ο Στρατής, που είχε φτάσει εκείνη την κρίσιμη στιγμή, κρυμμένος πίσω από κάτι αρμυρίκια, κόντεψε να πάθει αποπληξία από το εξαίσιο θέαμα του θηλυκού που αντίκριζαν τα άμαθα σε τέτοιες εικόνες μάτια του. Η θεία Παγώνα, ανύποπτη για όσα συνέβαιναν γύρω της, άπλωσε το άσπρο ποδαράκι της στα ρηχά νερά της ακτής για να δοκιμάσει

ΑΡΧΗ 4ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ - Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΚΑΙ Δ΄ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ

το νερό. Κι όπως το βρήκε του γούστου της, προχώρησε άφοβα μέχρι το λαιμό στο δροσερό νερό.

Στο μεταξύ, ο Κυριακούλης είχε φτάσει στα μισά της διαδρομής του κάθετου βράχου, πασχίζοντας, το καψερό, με τα μικρά του ποδαράκια και τα αδύναμα δαχτυλάκια του να κρατηθεί από πουρνάρια, αστοιβιές και κάππαρες για να μη βρεθεί στο κενό. Δεν είχε υπολογίσει όμως καλά τις δυνάμεις του κι είχε σχεδόν παγιδευτεί, ανίκανο να συνεχίσει ή να επιστρέψει στην κορφή απ' όπου ξεκίνησε. Ο πανικός έκανε την άμαθη από περιπέτειες καρδούλα του να βροντοχτυπάει και τα δάκρυα θάμπωναν κιόλας τα ματάκια του, όταν μια σκιά που αργοσάλευε στον πράσινο βυθό του κόλπου τράβηξε την προσοχή του. Έσκυψε περισσότερο για να δει καλύτερα το πλάσμα που κολυμπούσε, όμως η κίνησή του αυτή έγινε αιτία να ξεγαντζωθεί από το θάμνο απ' όπου κρατιόταν και να αρχίσει να γλιστράει προς τα κάτω. Πέφτοντας νόμιζε πως είδε δυο μπράτσα να ανοίγουν σε μια πελώρια αγκαλιά και δυο γλυκά γαλαζοπράσινα μάτια να του χαμογελούν.

Ο θόρυβος του μικρού κορμιού που έπεφτε στο νερό έκανε τη θεία να στρέψει στιγμιαία το κεφάλι της προς το μέρος απ' όπου ερχόταν ο ήχος. Μη βλέποντας όμως τίποτα το ανησυχητικό, συνέχισε τα παιχνίδια της με το νερό.

Ο Στρατής όμως που βρισκόταν ψηλότερα άκουσε, είδε και κατάλαβε. Η καρδιά του κόντευε να σπάσει. Τα πολύτιμα λεπτά για τη ζωή του μικρού περνούσαν και δεν υπήρχε κάποιος να κάνει κάτι για τη σωτηρία του. Ο μικρός Κυριακούλης μια βυθιζόταν και μια ανέβαινε στην επιφάνεια. Το δίλημμα ήταν θανάσιμο. Να φωνάξει βοήθεια; Θα τον έπαιρνε είδηση η θεία. Να βουτήξει στο νερό; Δεν ήξερε κολύμπι. Την τέταρτη φορά, που αναδύθηκε ο μικρός παλεύοντας να σταθεί στην επιφάνεια, πήρε την απόφασή του. Χύμηξε στην κατηφόρα και από πουρνάρι σε πουρνάρι κατάφερε να φτάσει στο τελευταίο βραχάκι. Πάτησε πάνω του και κοντοστάθηκε προτού αποφασίσει να πέσει στο νερό. Έκανε βιαστικά το σταυρό του και βούτηξε. Το νερό τού έφτανε μέχρι το λαιμό. Προχώρησε προσεκτικά προς το μέρος του Κυριακούλη που ανέβαινε στην επιφάνεια για πολλοστή φορά.

Ο μικρός Κυριακούλης δεν ήταν σε θέση να καταλάβει ούτε να αντιληφθεί τον αδελφό του που πλησίαζε για να τον σώσει. Ο Στρατής προχώρησε ακόμα δυο βήματα και άπλωσε πάλι το χέρι του· σχεδόν τον άγγιζε.

Ήταν η τελευταία φορά που ο Στρατής έβλεπε τον αδελφό του. Το παιδί χάθηκε απ' τα μάτια του και ο ίδιος βρέθηκε στο κενό. Έκπληξη και τρόμος τού έκοψαν την ανάσα. Τέντωσε τα πόδια του μήπως και βρει έδαφος. Άδικος κόπος. Ο βυθός ξεπερνούσε κατά πολύ το ύψος του και το πηγάδι που ανοιγόταν από κάτω του, τον τράβηξε σαν ρουφήχτρα [...].

Η Παγώνα άνοιξε το στόμα της και άφησε να ξεφύγει ένα ουρλιαχτό που ανάγκασε ακόμα και τους γλάρους που φώλιαζαν εκεί γύρω να

ΑΡΧΗ 5ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ – Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΚΑΙ Δ΄ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ

πετάξουν τρομαγμένοι. Το μάτι της έπεσε στον Κυριακούλη, που είχε ανοίξει τα στρογγυλά πράσινα μάτια του και κοίταζε με μεγάλη προσήλωση τους γλάρους καθώς πετούσαν πάνω απ' τα κεφάλια τους [...].

Ο Στρατής δε βρέθηκε ποτέ. Οι νεράιδες κράτησαν το κορμί του ζηλότυπα στα βαθιά παλάτια τους.

Γιάννης Θ. Οικονομίδης, *Οι Νεράιδες του Κισμέτ*, Αθήνα 2004, εκδόσεις Μοντέρνοι Καιροί, σ. 20-26, 31 (Διασκευή).

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο εξώφυλλο του τετραδίου σας να γράψετε το εξεταζόμενο μάθημα. Στο εσώφυλλο πάνω-πάνω να συμπληρώσετε τα Ατομικά στοιχεία μαθητή. Στην αρχή των απαντήσεών σας να γράψετε πάνω-πάνω την ημερομηνία και το εξεταζόμενο μάθημα. **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο και **να μη γράψετε** πουθενά στις απαντήσεις σας το όνομά σας.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Τυχόν σημειώσεις σας πάνω στα θέματα δεν θα βαθμολογηθούν σε καμία περίπτωση.** Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα **μόνο** με μπλε ή **μόνο** με μαύρο στυλό με μελάνι που δεν σβήνει.
4. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Ώρα δυνατής αποχώρησης: 18.00.

ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

**ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ' ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ & Δ' ΤΑΞΗΣ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ
ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ**

ΔΕΥΤΕΡΑ 23 ΙΟΥΝΙΟΥ 2014

**ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ**

- A1.** Ο «προέχων ρόλος» της φύσης και ο ανέφικτος έρωτας αποτελούν γνωρίσματα του ευρωπαϊκού ρομαντισμού. Το μαγικό-ονειρικό στοιχείο, τα στοιχεία εξιδανίκευσης, οι υπερβολές, η φυγή από την πραγματικότητα συνιστούν ρομαντικές επιδράσεις.
- «Προέχων ρόλος» της φύσης: «Το βύθος του νερού ήταν υπέρ τα δύο αναστήματα. Έφθασα σχεδόν εις τον πυθμένα, ο οποίος ήτο αμμόστρωτος, ελεύθερος βράχων και πετρών, και δεν ήτο φόβος να κτυπήσω. Πάραυτα ... εις τον αφρόν του κύματος». → ο συγγραφέας περιγράφει διεξοδικά το βυθό της θάλασσας προσδιορίζοντας μάλιστα με πρακτικό τρόπο το βάθος της αποδεικνύοντας τη γνώση και λατρεία του για τη φύση.
- Ανέφικτος έρωτας: «Κανείς ιδιοτελής λογισμός ... Ποτέ δεν θα εζήτουν αμοιβήν! ... Και οπόσον διέφερεν ... η αιθέριος εκείνη επαφή!» → με αθώο, αγνό και σεμνό τρόπο αναφέρεται στην επαφή του με τη λουόμενη κόρη στο πλαίσιο ενός έρωτα εξιδανικευμένου και ανεκπλήρωτου.
- Μαγικό-ονειρικό στοιχείο: «Ήτον όνειρον, πλάνη, γοητεία ... η εκλεκτή, η αιθέριος εκείνη επαφή!... Ήμην ο άνθρωπος, όστις κατόρθωσε ... το ίδιον όνειρόν του ...». → σ' έναν κόσμο ονείρου εντάσσει τη διάσωση της κόρης και με την ακραιφνή ποιητική γλώσσα αποδίδει το μυθικό.

B1. Το θλιβερό παρόν του ήρωα-αφηγητή («...της άλλης ανωφελούς ζωής μου! ... από όλες τας ιδιοτελείς περιπτώξεις, από όλες τας λυκοφιλίας και τους κυνέρωτας ... Ποτέ δεν ησθάνθη τον εαυτόν μου ελαφρότερον ...») αντιτίθεται στο ευτυχισμένο-παιδικό ή νεανικό-παρελθόν του (« ... το αβρόν, το απαλόν σώμα της αγνής κόρης...Ήτον όνειρον, πλάνη, γοητεία ... Και οπόσον διέφερεν ... η εκλεκτή, η αιθέριος εκείνη επαφή! Δεν ήτο βάρος ... ήτο ανακούφισις και αναψυχή ... Ήμην ο άνθρωπος ... το ίδιον όνειρόν του ...»).

Η φθοροποιός επίδραση του χρόνου επιτρέπει στον αφηγητή να αναπολήσει το ανέμελο, ευτυχισμένο παρελθόν του και να διαπιστώσει την έκπτωσή του στη δυστυχία, που συντελείται στο άστυ. Η σύγκριση παρελθόντος-παρόντος είναι αναπόφευκτη, καθώς η εξιδανικευμένη εκείνη επαφή συνιστούσε ευτυχία και αγνότητα και υπερείχε κάθε άλλης επονείδιστης επαφής που αλλοτριώνει. Γίνεται σύμβολο για τον ήρωα ο ανέφικτος έρωτας που ως ανάμνηση ονειρική τον λυτρώνει θεωρητικά από το αφόρητο παρόν και του επιτρέπει να ξαναζήσει για λίγο το όνειρο.

B2. α) - «τότε με κατέλαβε τρόμος, συγκίνησης, λύπη απεριγράπτος»: εκφράζει με ψυχογραφική δεινότητα την κορύφωση των συναισθημάτων του. Ο φόβος μετατρέπεται σε απεριόριστη θλίψη ως μόνιμο και αδιαμφισβήτητο συναίσθημα απότοκο της αλλαγής του σκηνικού και της κορύφωσης της δράσης.
- «Ήτον όνειρον, πλάνη, γοητεία»: εξιδανίκευση της επαφής του με τη Μοσχούλα, στην οποία δίνει με άφατο λυρισμό διαστάσεις μαγικές, ονειρικές.

β) Με την εμφάνιση της βάρκας η Μοσχούλα κινδυνεύει περαιτέρω και κινδυνεύει να πνιγεί. Αυτό επιδρά καταλυτικά στην εξέλιξη της ιστορίας, καθώς ο βοσκός υπερκερά ένα ακόμα δίλημμα, να βοηθήσει αμέσως ή να φύγει. Η λύση δίνεται ακαριαία, η δράση κορυφώνεται, η κοπέλα διασώζεται και ο ίδιος ο αφηγητής πραγματοποιεί το όνειρό του εκπληρώνοντας φευγαλέα την επιθυμία του, γεγονός που θα καθορίσει τη ζωή του. Με αυτήν, λοιπόν, την αφηγηματική τεχνική του δραματικού απρόοπτου προωθεί την πλοκή του έργου και εντείνει το ενδιαφέρον του αναγνώστη.

Γ1. Ο αφηγητής κατά τη διάρκεια της προσπάθειας διάσωσης της Μοσχούλας αποδεικνύει την εμβριθή γνώση του για τη φύση και για τη θάλασσα. Διαπιστώνει την απεγνωσμένη προσπάθεια της κόρης να διατηρηθεί στη ζωή και εκφράζει με άφατη ανακούφιση και ευτυχία τα συναισθήματά του για το ευκαίιο. Δηλώνει ότι η δική του προσπάθεια ήταν ακραιφνώς ανυστερόβουλη και ότι επέδειξε αξιοζήλευτο ηρωισμό. Με απόλυτη ειλικρίνεια εξαίρει το ήθος του και ταυτόχρονα εξιδανικεύει την επαφή του με την κόρη. Στη σκέψη του εκείνη τη στιγμή κυριαρχούσε μόνο η λαχτάρα για τη σωτηρία της. Όσο είχε στα χέρια του τη Μοσχούλα δε σκέφτηκε οτιδήποτε επονείδιστο και φαύλο. Δεν επέδειξε ηρωισμό για να προκαλέσει το θαυμασμό ή να δεχτεί την ευγνωμοσύνη της κόρης, καθώς οι προθέσεις του ήταν αγνές και σεμνές. Γι' αυτό, άλλωστε, με πνεύμα αυτοθυσίας επιστρατεύει τις δυνάμεις του και τις γνώσεις του που αφορούν πνιγμό ανθρώπινου πλάσματος και τελικά η προσπάθειά του ευοδώνεται.

Δ1. Και τα δυο έργα αναφέρονται στο σοβαρό ενδεχόμενο πνιγμού ανθρώπινου πλάσματος και στην προσπάθεια διάσωσής του. Η πλοκή συντελείται σ' ένα θαλάσσιο σκηνικό με έντονο το φυσικό στοιχείο και μολονότι η γλώσσα επιβεβαιώνει το διαφορετικό ιστορικό και κοινωνικό πλαίσιο των δυο έργων, οι αφηγηματικές τεχνικές είναι συναφείς και το μυθικό στοιχείο έκδηλο.

Ομοιότητες:

- Ένας άνθρωπος βυθίζεται ακαριαία στη θάλασσα. Στον Παπαδιαμάντη: «Εν ακαρεί την είδα να γίνεται άφαντη εις το κύμα», στον Οικονομίδα: «Έσκυψε ... να αρχίσει να γλιστράει ... πέφτοντας ... Ο θόρυβος του μικρού κορμιού που έπεφτε στο νερό ...».

- Οι πρωταγωνιστές αντιμετωπίζουν σοβαρό δίλημμα που λύνεται όμως αυθόρμητα μετά από εσωτερικές συγκρούσεις. Στον Παπαδιαμάντη: «Και εσκεπτόμην λίαν τεταραγμένος ... Δεν έπρεπε τότε να διστάσω». Στον Οικονομίδα: «Η καρδιά του κόντευε να σπάσει ... Το δίλημμα ήταν θανάσιμο ... βούτηξε».

Διαφορές:

- Είναι διαφορετική η αντίδραση του ανθρώπου που πνίγεται. Ο μικρός Κυριακούλης δεν αντιλαμβάνεται τον κίνδυνο, γι' αυτό και δεν αντιδρά. Η Μοσχούλα εκφράζει τη σταδιακή κλιμάκωση του φόβου της με κραυγές που εντείνονται λόγω της επίγνωσης του κινδύνου.
- Είναι διαφορετικό το δίλημμα Στρατή και νεαρού βοσκού. Ο Στρατής φοβάται ότι η παρουσία του θα γίνει αντιληπτή από τη θεία του, κάτι που απευχόταν, αλλά και ο ίδιος δε διαθέτει κολυμβητική δεινότητα για να διασώσει τον μικρό αδερφό. Ωστόσο, προέχει η σωτηρία του παιδιού και γι' αυτό δρα με αυτοθυσία. Ο νεαρός βοσκός είναι δεινός κολυμβητής, φοβάται την αντίδραση της κόρης, καθώς γίνεται αντιληπτή η παρουσία του, αλλά η διαπίστωση του επικείμενου πνιγμού της τον ωθεί αστραπιαία στο νερό.
- Είναι διαφορετική η λύση στην εξέλιξη της υπόθεσης. Ο Στρατής δε συντέλεσε στη διάσωση του Κυριακούλη, ο οποίος διεσώθη με τρόπο υπερφυσικό, τυχαίο, και μάλιστα ο ίδιος πνίγηκε. Ο νεαρός βοσκός επεμβαίνει επιτυχώς και διασώζει τη Μοσχούλα.

Είναι αξιοσημείωτο ότι το ονειρικό στοιχείο στον Παπαδιαμάντη σχετίζεται με την προσπάθεια εξιδανίκευσης της σχέσης του με τη Μοσχούλα μέσα σ' ένα ωραιοποιημένο περιβάλλον. Στον Οικονομίδη το μαγικό, εξωπραγματικό στοιχείο σχετίζεται με λαϊκές παραδόσεις που αναφέρονται στην ύπαρξη νεράιδων. Είναι διαφορετική η θεώρηση της υπερβατικότητας στα δύο έργα.